

Antipsykotisk medicin

Denne information handler om antipsykotisk medicin.

[Vil du hellere læse denne information på din telefon, kan du gå ind på \[www.psykiatri-regionh.dk/antipsykotisk-medicin\]\(http://www.psykiatri-regionh.dk/antipsykotisk-medicin\)](http://www.psykiatri-regionh.dk/antipsykotisk-medicin) eller skanne QR-koden med kameraet på din telefon.

Antipsykotisk medicin er ofte den primære behandling for skizofreni. Den hjælper med at lindre symptomer som hallucinationer, vrangforestillinger og tankeforstyrrelser. Men medicinen bruges også ved bipolar sygdom, svære former for depression, tvangslidelser, posttraumatisk stresslidelse (PTSD) og demens.

Hvad er antipsykotisk medicin?

Antipsykotisk medicin, som også kaldes neuroleptika, er en type medicin, der primært bruges til behandling af psykotiske lidelser som skizofreni, bipolar lidelse og svære former for depression.

Virkningen af antipsykotisk medicin er kompleks og varierer afhængigt af det enkelte lægemiddel.

Generelt virker de ved at regulere aktiviteten af dopamin i hjernen, fordi for meget dopamin kan udløse eller forværre psykosesyntomer.

Vi har i hjernen tre vigtige områder, hvorfra der frigives dopamin:

- Belønningscenteret, hvor der dannes og frigives dopamin, som fører til belønning i form af psykisk ro og velvære.
- Frontallapperne som er sæde for vores følelsesliv. Dopamin indgår i processer med at træffe beslutninger og reagere på følelser.

- Substantia nigra (den sorte substans) og motoriske dele af krybdyrhjernens er med til at koordinere vores bevægelser.

Antipsykotisk medicin hæmmer dopamin

Da for meget dopamin kan udløse eller forværre psykosesymptomer, har det meste antipsykotiske medicin netop haft til formål at blokere aktiviteten af dopamin. Ved at blokere aktiviteten af dopamin i belønningscentret kan man fx reducere forfølgelsesforestillinger og hallucinationer. Samtidig blokerer de fleste antipsykotika dopamins virkning i frontallapperne, og dermed kan du som bivirkning opleve en form for følelsesfattighed og tanketomhed.

Når belønningscentret blokeres, kan det hos nogle også medføre vægtøgning, fordi der sker en reduktion i din oplevelse af mæthed. Der er dog flere faktorer, som indvirker på oplevelsen af mæthed. Derfor er det ikke alle psykotiske patienter, der tager på i vægt, når de er i behandling med antipsykotisk medicin.

Når den antipsykotiske medicin blokerer virkningen af dopamin i den motoriske del af krybdyrhjernens, fører det som bivirkning også til en dårlig koordination af bevægelser, der opleves som stivhed, langsomme bevægelser eller rystelser.

Hvornår bruges antipsykotisk medicin?

Antipsykotisk medicin bruges ved behandling af:

- **Skizofreni**
Antipsykotisk medicin er ofte den primære behandling af skizofreni. Den hjælper med at lindre symptomer som hallucinationer, vrangforestillinger og tankeforstyrrelser.
- **Bipolar lidelse**
Antipsykotiske lægemidler kan bruges som en del af behandlingen for bipolar lidelse. De kan hjælpe med at reducere alvorligheden og hyppigheden af maniske episoder og forebygge tilbagefald.
- **Svære former for depression**
Nogle antipsykotiske lægemidler kan anvendes som en del af behandlingen af svære former for depression, hvor antidepressiv medicin ikke har den ønskede effekt. De kan forbedre humør, energiniveau og motivation.
- **Andre tilstande såsom tvangslidelser, posttraumatisk stresslidelse (PTSD) og demens**

Bivirkninger af antipsykotisk medicin

Bivirkningerne afhænger både af det enkelte antipsykotiske lægemiddel og individuelle forskelle. Ikke alle oplever disse bivirkninger, og nogle personer kan opleve andre bivirkninger ud over dem, der er nævnt nedenfor. Husk altid at tale med din læge om dine bivirkninger, hvis du oplever, at de påvirker din livskvalitet og dermed dit behandlingsforløb. I så fald kan du afprøve et andet præparat eller en anden dosis.

Her er nogle af de generelle bivirkninger forbundet med antipsykotisk medicin:

- **Døsighed og træthed**

Mange antipsykotiske lægemidler kan forårsage døsighed og nedsat energiniveau. Dette kan påvirke din koncentrationsevne og reaktionstid.

- **Vægtøgning**

Nogle antipsykotiske lægemidler er forbundet med vægtøgning og øget risiko for fedme. Dette skyldes ofte ændringer i stofskiftet og appetitreguleringen.

- **Diabetes, forhøjet blodtryk og kolesterol**

Langvarig brug af visse antipsykotiske lægemidler kan øge risikoen for diabetes, forhøjet kolesterol og forhøjet blodtryk.

- **Bevægeforstyrrelser**

Nogle antipsykotiske lægemidler kan forårsage bevægeforstyrrelser som stivhed, rysten og ufrivillige muskelbevægelser, kendt som parkinsonisme.

- **Seksuelle bivirkninger**

Enkelte antipsykotiske lægemidler kan påvirke seksuel funktion og libido, hvilket kan føre til nedsat seksuel lyst og vanskeligheder med at opnå eller opretholde en erektion (hos mænd) eller vanskeligheder med at opnå orgasme (hos både mænd og kvinder).

- **Forstoppelse**

Nogle antipsykotiske lægemidler kan forårsage forstoppelse og nedsat tarmfunktion.

Særligt om Clozapin

Clozapin er antipsykotisk medicin, der bruges, når behandlingen med andre neuroleptika ikke har virket godt nok, eller hvis bivirkningerne har været for store.

Behandling ved svære forløb

Clozapin er det mest effektive lægemiddel mod vrangforestillinger og hallucinationer ved skizofreni. Clozapin bliver brugt, når andre typer antipsykotisk medicin ikke virker tilstrækkeligt eller giver uacceptable bivirkninger.

Clozapin virker ved at påvirke forskellige neurotransmittere i hjernen, herunder dopamin og serotonin. Dette bidrager til at normalisere aktiviteten i hjernen og reducere symptomerne på psykose.

Bivirkninger der skal holdes øje med

Bivirkninger af Clozapin varierer fra person til person. Men de kan være fx: dødsghed, svimmelhed, mundtørhed, forstoppelse og vægtøgning. Nogle oplever uønskede bevægelser som ved parkinson.

Clozapin er dog også et lægemiddel, som kræver ekstra kontrol, fordi det hos nogle få mennesker kan medføre alvorlige bivirkninger. Fx kan Clozapin:

- sænke antallet af hvide blodlegemer drastisk og dermed svække kroppens immunforsvar. Derfor skal du, inden du starter i behandling og i de første 18 uger, have taget blodprøver hver uge.
- skabe betændelse ved hjertet, hvor symptomerne kan ligne et akut hjerteanfald. Derfor får du, før du starter i behandling, og hver uge mens dosis trappes op (minimum fire uger), taget et hjertekardiogram (EKG). Det måler hjertets elektriske aktivitet. Herefter skal du have taget blodprøver én gang om måneden og hjertekardiogram én gang hvert halve år, så længe du er i behandling.

Husk at informere din behandler, hvis du oplever nogle af de nævnte bivirkninger. Du skal også fortælle, hvis du oplever andre bivirkninger, der kan skyldes din behandling med Clozapin.

Mere viden og rådgivning

Her kan du se, hvor du kan få mere viden, når du har en psykisk sygdom eller er pårørende.

Psykiatriguiden - overblik til patienter og pårørende

I Psykiatriguiden har vi samlet al viden om psykiske sygdomme, behandlingsformer og forløb. Du kan også læse om at være pårørende.

[Find Psykiatriguiden på www.psykiatri-regionh.dk/psykiatriguiden](http://www.psykiatri-regionh.dk/psykiatriguiden)

Hverdagen med psykisk sygdom

[Få konkrete værktøjer til din hverdag med psykisk sygdom på www.psykiatri-regionh.dk/hverdagen](http://www.psykiatri-regionh.dk/hverdagen)

Rådgivning i PsykInfo

Hos PsykInfo tilbyder sygeplejersker med erfaring i psykiatrisk behandling telefonisk eller personlig rådgivning til både patienter og pårørende. [Du kan læse mere om rådgivning i PsykInfo på www.psykiatri-regionh.dk/Psykinfo](http://www.psykiatri-regionh.dk/Psykinfo) eller ringe på telefon 38 64 13 00.